

اعضاء کمیسیون عرایض

- از شنبه اول آقای حاج محمد اسماعیل کاشف
۲- آقای صدرالعلماء
۳- « سیدجلیل
۴- « میرزا محمد نجات
۵- « حاج شیخعلی
۶- « افتخار الواعظین

اعضاء کمیسیون مبتکرات

- از شنبه اول آقای آقا سید محمد رضا
۲- آقای شاهزاده لسان الحکماء
۳- « حاج سید نصرالله
۴- « میرزا ابراهیمخان
۵- « شیخ ابراهیم زنجانی
۶- « ذکاء الملک

رایورت کمیسیون معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه که مشعر بود بانتهای رئیس و نایب رئیس و منشی و مخبر قرائت شد آقای ذکاء الملک با اکثریت تمام رئیس شاهزاده سلیمان میرزا با اکثریت تمام نایب رئیس آقا سید حسین اردبیلی با اکثریت تمام منشی آقای وحید الملک با اکثریت تمام بسمت مخبری کمیسیون مزبور منتخب شدند

تلگراف آقایان سردار بهادر و مسیو یفرم که از سراب بوزارتین جنک و داخله مغایره شده بود مشعر بر فتوحات اردوی دولتی و حسن خدمات آقای شجاع الدوله و سایر رؤسای اردو بود قرائت شد بعد صورت تلگراف حضرت آیه الله آقای خراسانی که بتوسط آقای ناصر الملک بمجلس پیشنهاد شده بود و مشعر بر ابقای هیئت دولت در جلو گیری از پاره جرائد در درج مطالبی راجعه بنهیات شرعیه و سعی در اجرای اصل دوم قانون اساسی ذکاء الملک قرائت نمود پس از قدری مذاکرات رئیس اظهار داشت در فقره ثانی که راجع باصل دویم قانون اساسی است جواب تلگرافاً مغایره شده و در مسئله اولی هم البته بطوریکه مرفوم فرموده اند مجلس اولین وظیفه خود را در جلو گیری منهیات شرعیه میدانند و جواب این فقره را از هیئت رئیسه نوشته باطلاع مجلس میرسانم

صورت استیضاح آقای مؤتمن الملک که راجع بود بوزارت داخله در خصوص استیضاح از منکرات شرعیه با استیضاح آقای حسنعلی خان که از هیئت وزرای عظام در خصوص اجتماعاتی که محل آسایش عمومی سرأ تشکیل میشود قرائت شد

رئیس اظهار داشت از نه نفر اعضای کمیسیون است و تلگراف و تجارت و ملحقات آن چهار نفر از جلسه گذشته استعفا داده اند و باید تکلیف این فقره معین شود مذاکرات زیاد بمیان آمد بعضی عقیده شان این بود که باید مجدداً بجای مستعفی ها انتخاب شود یاره اظهار می کردند که باید اشخاصی که تالی آنها اکثریت نسبی داشته اند بجای آنها بر قرار شوند بالاخره آقای تقی زاده یک طرحی را که در این خصوص پیشنهاد نمود و اظهار داشت یازده نفر از نمایندگان شفاهاً تصویب نمودند که فوریت آنرا از مجلس تقاضا میکنم قدری در فوریت و عدم فوریت آن مذاکره شد در این موقع رئیس ربع ساعت اجازه تنفس دادند

مجدداً جلسه تشکیل و طرح مزبور که عبارت آن ذیلا مندرج است مطرح گردید

اکثریت چهار رأی از شش رأی آقا سید رضا بسمت منشی کمیسیون انتخاب شدند
رایورت کمیسیون اعتبارنامه ها قرائت شد مشعر بر صحت اعتبارنامه آقای قوام الاسلام نماینده خراسان رأی بقیام و قعود گرفته بالاتفاق اعتبار نامه ایشان تصدیق گردید

آقای مؤتمن الملک - اظهار داشت در باب کمپانی نان چند روز قبل کتباً توضیحی از وزیر داخله خواسته ام و اکنون جوابی نرسیده لازم است از طرف هیئت رئیسه تأکیدی شود که در جواب اینگونه امور تأخیر نمایند دیگر اینکه در خصوص منهیات شرعیه می خواهم پاره استیضاحات از وزیر داخله بخواهم گفته شد که باید استیضاح را نوشته در مجلس قرائت شود

آقای حسنعلی خان - اظهار داشت از هیئت وزراء پاره توضیحات می خواهم در خصوص مجامعی که در این شهر بر ضد مشروطیت منعقد می شود و سؤال خود را نوشته تسلیم هیئت رئیسه خواهم نمود
جلسه آتی به روز شنبه سه ساعت قبل از غروب از طرف نایب رئیس اعلام گردید و اظهار شد آقایان نمایندگان چهار بغروب بیایند که تا وقت انعقاد مجلس در شعب اعضای کمیسیون هارا انتخاب نمایند یک ساعت و بیست دقیقه از شب گذشته جلسه ختم گردید

جلسه ۴۱**خلاصه صورت مجلس روز شنبه سیم شهر****محرم الحرام ۱۳۲۸**

دو ساعت بغروب مانده روز مزبور در تحت ریاست آقای مستشار الدوله جلسه تشکیل شد آقای ممتاز الدوله بواسطه کسالت مزاج از حضور در جلسه معذور بودند صورت مجلس روز پنجشنبه غره محرم را معاضد الملک قرائت کرد

ذکاء الملک رایورت های شعب را که مشعر بود بانتهای اعضای کمیسیون های مذکور ذیل قرائت نمود

کمیسیون بودجه کمیسیون مبتکرات کمیسیون محاسبات مجلس کمیسیون عرایض و در شعب بموجب رایورت های کتبی آقایان مفصله ذیل بمضویت کمیسیون های مذکور فوق بترتیب ذیل منتخب شدند

اعضای کمیسیون بودجه

در شنبه اول آقایان مؤتمن السلطنه و حاج میرزا رضا خان

از شنبه ثانی آقایان صدیق حضرت و وکیل الرعایا از شنبه ثالث آقایان مؤتمن الملک و حاجی معین الرعایا

از شنبه رابع آقایان ابوالقاسم میرزا و معتمدالتجار از شنبه خامس آقایان حکیم الملک و میرزا اسدالله خان

از شنبه سادس آقایان میرزا اسماعیل نوبوری و فهیم الملک

اعضاء کمیسیون محاسبات مجلس

از شنبه اول آقای میرزا مرتضی قلیخان

۲- آقای میرزا محمدعلی خان تربیت

۳- « آقا سید حسین کرمانشاهی

۴- « دکتر اسماعیل خان

۵- « میرزا احمد قزوینی

۶- « شیخ محمد خیا بانی

و کمیسیون مبتکرات انتخاب شود در اینموقع از برای انتخاب کمیسیون است و تلگراف و فوائد عامه و غیره و رقه توزیع و اخذ آراء بعمل آمد از برای استخراج آقایان ادیبالتجار و مرتضی قلیخان و آقا سید حسین اردبیلی بقرعه معین شدند

از طرف نایب رئیس نیمساعت اجازه تنفس داده شد مجدداً جلسه تشکیل ذکاء الملک اسامی منتخبین کمیسیون است و تلگراف و غیره را بترتیب ذیل قرائت نمودند: حاجی میرزا رضا خان با ۳۹ رأی اسدالله میرزا با ۳۰ رأی حسنعلی خان با ۲۷ رأی ابوالقاسم میرزا با ۲۴ رأی دکتر اسماعیل خان با ۲۳ رأی میرزا ابراهیم خان با ۲۱ رأی میرزا داود خان با ۲۰ رأی معتمدالتجار با ۱۹ رأی حاجی محمد اسماعیل کاشف با ۱۸ رأی آقایان معتمدالتجار و ابوالقاسم میرزا و آقا میرزا

ابراهیم خان و کاشف از عضویت این کمیسیون استعفا دادند در خصوص قبول و عدم قبول استعفا آنها پاره مذاکرات شده و در خصوص اینکه عوض ایشان اشخاص معین شوند که بالنسبه در همین انتخاب دارای اکثریت هستند یا باید تجدید انتخاب شود مذاکرات زیاد بعمل آمد بالاخره اخذ نتیجه موکول بجلسه آتی گردید
نایب رئیس برای تذکر اظهار کردند کمیسیونهایی که بموجب نظامنامه از شعب انتخاب میشود اولاً کمیسیون بودجه است که عده آن ۱۸ نفر است و عمالقا تارسیدن و کلای ولایات ۱۲ نفر از هر شعبه دو نفر انتخاب میشود ثانیاً کمیسیون محاسبات مجلس و ثالثاً کمیسیون عرایض است که باید یک شش نفر معین شده از هر شعبه بکنفر و برای کمیسیون مبتکرات نیز عجاله شش نفر کافی است

آقای میرزا کیخسرو - اظهار داشت چون در کمیسیون محاسبات از مباشرین نباید عضویت داشته باشند لازم است قبل از انتخاب کمیسیون محاسبات مجلس مباشرین منتخب شوند نایب رئیس اظهار داشت بموجب نظامنامه سه نفر مباشر باید انتخاب شود بکنفر که ارباب کیخسرو است منتخب شده دو نفر دیگر باید مجلس انتخاب نماید

در اینموقع از برای انتخاب دو نفر مباشر و رقه رأی توزیع و اخذ آراء بعمل آمد از برای استخراج آراء آقایان عز الملک سلیمان میرزا و وکیلالتجار بقرعه معین شده ذکاء الملک نتیجه آراء را اعلام نمود از ۵۵ نفر رأی دهندگان آقای وزیر زاده دارای ۲۵ رأی و آقای وکیلالتجار دارای ۲۳ رأی میباشد چون در دفعه اول اکثریت تام حاصل نشد مجدداً و رقه منتشر برای استخراج آراء آقایان سلیمان میرزا و آقا سید جلیل و میرزا داود خان به قرعه معین شد آقایان وزیر زاده و وکیلالتجار هر یک با اکثریت ۳۰ رأی از ۵۵ نفر رأی دهندگان به مباشرت انتخاب شدند

رایورت کمیسیون قوانین مالییه که مشعر بود بانتهای رئیس و منشی و مخبر قرائت شد آقای تقی زاده با اکثریت تام رئیس آقای صدیق حضرت به اکثریت تام نایب رئیس آقای فهیم الملک با اکثریت تام منشی آقای میرزا اسدالله خان بسمت مخبری کمیسیون قوانین مالییه انتخاب شدند

رایورت کمیسیون عدلیه قرائت شد مشعر بر اینکه با اکثریت چهار رأی از شش رأی آقای ممتاز الدوله بر ریاست کمیسیون منتخب و با اکثریت چهار رأی آقا شیخ ابراهیم بسمت مخبری و همچنین به

طرح آقای تقی زاده

در انتخابات جمعی که از طرف مجلس میشود در صورتی که پس از انتخاب یکی از منتخبین استعفا دهد بجای او نتخاب جدید لازم است این بنده فوریت این لایحه را تقاضا میکنم که باید بفوریت وعدم آن رای گرفته شود.

رئیس اظهار داشت در فوریت و عدم فوریت این طرح رای گرفته میشود هر کس فوریت آنرا تصویب میکند قیام نماید با اکثریت فوریت طرح مزبور تصدیق و رجوع بکمسیون مبتکرات گردید که بانضمام ملاحظات اعضای کمسیون مبتکرات در مجلس پیشنهاد و مطرح شود.

در خصوص بقیه اعضای کمسیون پست و تلگراف و ملحقات قرار شد که عجاله شش نفر منتخب که عبارت از آقایان حاج میرزا رضاخان - شاهزاده اسدالله میرزا - آقای حسنعلی خان - آقای دکتر اسمعیل خان - آقای میرزا ابراهیم خان - آقای میرزا داودخان می باشند چنانچه مجلس تصویب میکند شروع بکار نمایند نایب از گذشتن طرح مزبور تکلیف سه نفر مستعفی معین شود چون مخالفی نداشت این اظهار پذیرفته شد.

طرح قانونی آقای متین السلطنه که مشعر بر منع لایحه بود قرائت شد اظهار شد بموجب نظامنامه باید علت پیشنهاد طرح را در مقدمه بنویسند بعد بمجلس پیشنهاد شود بدین جهت طرح مزبور بخود او رد شد.

استیضاح آقای میرزا ابراهیم خان راجع باوضاع کنونی حد جنوبی ایران و استیضاح آقای متمدالتجار راجع بمجاسبات حسین پاشاخان امیر بهادر سابق قرائت شد جلسه يك ساعت از شب گذشته ختم و جلسه آتی به روز سه شنبه ششم سه ساعت بفر بمانده اعلام گردید.

جلسه ۴۲

خلاصه مذاکرات یوم سه شنبه ششم

شهر محرم الحرام ۱۳۲۸

بدو از قبل از غروب مجلس خصوصی بود ... بفر مجلس علنی در تحت ریاست مستشار الدوله منعقد گردید.

(وزیر علوم - وزیر عدایه - معاون وزارت داخله - معاون وزارت جنگ - وزیر پست و تلگراف حاضر بودند)

وزیر علوم - لایحه قانونی در خصوص جنگل هاست که بمجلس تقدیم می شود (خواستند شروع بتوضیح فرمایند گفته شد اجازه می فرمائید قرائت شود در این موقع خلاصه مذاکرات را جناب معاضد الملک قرائت نمودند.)

رئیس - ایرادی هست؟ (ایرادی نشد خلاصه را امضاء فرمودند)

رئیس - موضوع مذاکرات امروز قرائت تلگرافاتی است که از اهره سراب تیریز رسیده و قرائت رایورت کمسیون مبتکرات و سه فقره استیضاح دو فقره سؤال از وزیر داخله یک فقره سؤال ازوزارت پست و تلگراف و رایورت کمسیون بلدییه در باب قانون مجاسبات بودجه.

[در اینوقت ذکاءالملک تلگرافات تیریز سراب

اھررا بمضمون ذیل قرائت کردند] رایورت کمسیون مبتکرات را بعنوان ذیل قرائت کردند

رایورت کمسیون فوائد عامه را بترتیب ذیل قرائت کردند - مضمون دو رایورت درنمره نوشته شده.

رایورت کمسیون بودجه را بقراردیل قرائت کردند.

رایورت کمسیون پست و تلگراف را نیز قرائت نمودند - ایضاً دو رایورت که عینش درنمره ... نوشته شده.

رئیس - جناب مؤتمن الملک سئوالی ازوزارت داخله در باب انحصار گندم دارند اینک شروع فرمایند.

مؤتمن الملک - بلی سئوال بنده اینست که آیا انحصار فروش گندم واحداث کمپانی شده یا خیر چنانچه اینطور است آیا مطابق قانون شده است یا خیر؟

معاون وزارت داخله - مسئله انحصار گندم را بلدییه مشغول مذاکره است تشکیل کمپانی هست و لازم است که در این باب مذاکرات زیاد شود و ترتیبی داده شودولی مسئله کمپانی در انحصار اساساً تکذیب شده اما در باب نان چون ازوظایف بلدییه است تشکیل کمپانی شده و تصدیق شده اینک می فرمائید قانونی هست یاخیر گمان می کنم قانونی باشد زیرا بلدییه باید اسباب فراوانی و نرخ و اعضاء را معین کند

مؤتمن الملک - مقصود از کمپانی چیست و برای چه احداث شده

معاون وزارت داخله - کمپانی تشکیل می شود که در چهار فصل در تهران نان بقیمت معین فروخته شود چون اگر آزاد باشد همینطور که سابق دیده می شد همان تقلبات را بکار خواهند برد ممکن نمی شود که جلوگیری کرد و گمان میکنم که صلاح باشد.

مؤتمن الملک - کمپانی مجبور نخواهد کرد مردم را در فروش گندم؟

معاون وزارت داخله - خیر گفتگو در این باب شده و ابدأ ممکن نیست که کمپانی بتواند مجبور کند

مؤتمن الملک - مطابق این فرمایش آقای قوام السلطنه بنده قانع می شوم ولی اگر اینطور نباشد سئوال را تبدیل باستیضاح خواهم کرد

رئیس - محمد هاشم میرزا در خصوص اصلاحات اداره پست و تلگراف سئوالی از وزارت پست و تلگراف دارند بفرمایند

محمد هاشم میرزا - در موقع پیشنهاد شدن لایحه وزراء در مجلس مذاکره شد که باید هیئت محترم وزراء عظام در اصول اصلاحات مملکتی در مدت قلیلی بکنوع اقدامات فعلی بموم ملت نشان بدهند اینک قریب پنجاه روز است از آن تاریخ می گذرد بنده نمنا میکنم از وزارت جلیله پست و تلگراف که در اصلاحات لازمه این اداره مهمه چه تدبیری اتخاذ کردند اگر ممکن است مجلس را هم از اقدامات فعلیه خود اجمالاً مسبوق نمایند

وزیر پست و تلگراف - وزارت پست و تلگراف مشغول نوشتن قوانین است از برای اداره خود این رکلمان اتمامش تا آخر سال طول خواهد

کشید که بمجلس بیاید زیرا می خواهم بودجه سال آتی معین شود.

محمد هاشم میرزا - استدعا دارم بکوفت معین محدود را برای بروز اقدامات و نتایج فعلی بمجلس وعده بدهند که در ظرف آنوقت مجلس منتظر اقدامات و ظهور اصلاحات باشد

وزیر پست و تلگراف - بلی عرض کردم مشغول هستیم البته پس از اتمام قانون به مجلس خواهد آمد.

رئیس - جناب مؤتمن الملک استیضاحی در خصوص فروش مسکرات و شیوع منهیات از وزارت داخله دارند بفرمایند.

مؤتمن الملک - خواستم به بینم چرا وزارت داخله در باب منهیات شرعیه از قبیل فروش مسکرات و شیوع لاطاری و کوك کردن فونگرافها در معابر جلوگیری نمی فرمایند چنانچه منتظر قانونی هستند که مجلس قانونی بگذارد عرض میکنم مجلس نباید قانون بگذارد این گونه قوانین همان قوانین شرعیه است که در هزار و سیصد سال قبل وضع شده است حالا خوب است چه اقدامی فرمودند

مؤتمن الملک - بنده می بینم که لاطاری علناً گذاشته می شود و آشکارا اعلان می کنند بلیطش را می فروشند همین طور فونگراف صدایش متصل در کوچه ها شنیده می شود

معاون وزارت داخله - مدتی است که در باب نهی مسکرات و قمار و غیره اقدامات شده نه اینست که ابتدای اقدام سیم محرم باشد بلکه اعلان سیم محرم شده اما در باب فونگراف غالباً از خانه ها شنیده میشود آنها را نمیشود منع کرد و در دکان همیشه نطق و خطابه است محتاج منع نیست و اداره پلیس اطمینان داده بود که علناً این ارتکابات نشود.

تقی زاده - بنده این جواب را کافی نمیدانم برای اینکه در خارج هم میان و کلا با وزراء اینگونه مذاکرات زیاد شده و همیشه میگویند اقدامات شده و از این قبیل اطمینانها میدهند و این ایام محرمات خیلی زیاد متواتر است چه علناً در دکان چه ترتیبات دیگر مثلاً در خیابان می بینی دو چرخه حرکت میکنند و باو نوشته شده که فلان مسکر فروخته میشود خیلی عجب که در این بابها اقدامات کافی نمیکنند بنده عرض میکنم اولیای امور هم فرق نمیکنند مثل اولیای شرع هستند باید جلو منهیات سابق را هم که رواج بوده است بگیرند چه رسد باینکه خدای نخواستہ این عهد چیزی اضافه شود و برای ما يك اطمینان کامل لازم است که ابدأ مسکرات علنی فروخته نشود و در حقیقت این مسئله اهمیت زیاد دارد و میتوانم عرض کنم اینکار با اساس حریت و آزادی ما مصادم است علاوه بر این در افواه ناس زیاد مشهور است و عرض میکنم که يك جماعتی هستند که بهیچ وجه زحمت نکشیدند در اصلاح اساس مملکت مخصوصاً در زمان فدا کاری ملت در خانه خود نشسته مشغول تمییش هستند در زمان استبداد دارای جاه هستند وقتی ملت بیچاره خود کشی میکند مال فدا میکند جان میدهد وقتی کار بیک جانی رسید آنوقت آنها پیش می افتند بدون هیچ سابقه از مقاصد خودشان استفاده میکنند بنام حریت هزاران کار میکنند بدون اینکه از مذهب چیزی فهمیده باشند نعوذاً باله تکذیب مذهب میکنند و تمام این حرفه را بنام مشروطیت ادا میکنند و حالا وقتی يك اغتشاشی پیش بیاید فوراً فرار میکنند ... يك جماعتی